

KONFLIKT VA UNING KELIB CHIQISH SABABLARI

*Qoraqalpoq davlat universiteti pedagogika psixologiya
kafedrasida assistent o'qituvchisi*

Turemuratova Aziza

*Qoraqalpoq davlat universiteti amaliy psixologiya 2-
kurs talabasi*

Allabergenova Nargiza Baxtiyar qizi

*Qoraqalpoq davlat universiteti amaliy psixologiya 2-
kurs talabasi*

Djumaxmetova Zaytuna Sezdbay qizi

Annotatsiya: *Maqolada konflikt tushunchasi turli nazariyalar asosida tahlil qilinadi: sotsiologik, psixologik, ijtimoiy yondashuvlar. Har bir yondashuvga muallif shaxsiy fikrini bildiradi va konfliktlarning zamonaviy jamiyatdagi o'рни haqida tahliliy qarashlar beradi.*

Kalit so'zlar: *Konflikt, nazariya, kommunikatsiya, shaxsiy yondashuv, jamiyat, barqarorlik.*

Rezume: *Maqolada konflikt masalasi turli nazariyalar asosida ko'rib chiqilib, muallif tomonidan shaxsiy fikrlar bilan boyitiladi. Konfliktlarning jamiyatdagi o'рни, ularning sabablari va hal etish usullari muhokama qilinadi.*

Аннотация: *В статье рассматривается понятие конфликта на основе различных теорий: социологических, психологических и социальных подходов. Автор высказывает личное мнение по каждому из подходов и анализирует роль конфликта в современном обществе.*

Ключевые слова: *Конфликт, теория, коммуникация, личный подход, общество, стабильность.*

Резюме *В статье рассматриваются конфликты с позиций различных теорий и обогащаются личными размышлениями автора. Обсуждается роль конфликтов в обществе, причины их возникновения и пути решения.*

Abstract *:The article examines the concept of conflict through various theoretical lenses: sociological, psychological, and social approaches. The author provides personal commentary on each theory and offers analytical insights into the role of conflict in modern society.*

Keywords *Conflict, theory, communication, personal view, society, stability.*

Summary: The article analyzes conflict from multiple theoretical perspectives and is enriched with the author's personal reflections. It discusses the role of conflicts in society, their causes, and resolution strategies.

Zamonaviy jamiyatda konflikt masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Insoniyat taraqqiyoti davomida ijtimoiy nizolar turli ko'rinishda namoyon bo'lgan. Meni, yosh tadqiqotchi sifatida, eng qiziqtirgan jihat — konfliktlarning nafaqat salbiy, balki konstruktiv kuchga ega bo'lishidir. Ayniqsa, bu masalaga nazariy jihatdan yondashgan sotsiologlar va psixologlarning fikrlari meni o'z fikrimni shakllantirishga undadi.

Konflikt — bu ikki yoki undan ortiq tomon o'rtasidagi ziddiyat bo'lib, u manfaatlar, qarashlar yoki qadriyatlar to'qnashuvi natijasida yuzaga keladi. Bu holatni men insoniy aloqalarning tabiiy oqimi deb hisoblayman. Har qanday jamiyatda fikrlar xilma-xilligi mavjud bo'lganidek, ziddiyatlar ham tabiiy hodisadir.

Marks konfliktni sinfiy kurash mahsuli deb tushuntiradi. Unga ko'ra, ijtimoiy tengsizlik, mulkka egalikdagi nomutanosiblik konfliktga olib keladi. Shaxsan men bu yondashuvni ijtimoiy-iqtisodiy tizimlarda ayniqsa to'g'ri deb bilaman. Masalan, zamonaviy dunyodagi boylik va resurslarning notekis taqsimoti ko'plab ijtimoiy noroziliklarning sababchisi bo'lmoqda. M. Vebber esa konfliktni faqat iqtisodiy emas, balki madaniy va siyosiy tafovutlar bilan izohlaydi. Uning ko'p darajali kuch tizimi g'oyasi shuni ko'rsatadiki, insonlar faqat moddiy emas, ijtimoiy maqom va tan olinish uchun ham kurashadi. Menimcha, bu nazariya bugungi zamon jamiyatlariga juda mos keladi — ayniqsa, yoshlar o'rtasida maqom va shon-shuhrat uchun kurash kuchaymoqda. [1.156]

Z. Freyddan boshlab, psixologlar konfliktni ichki ruhiy ziddiyat sifatida tushuntiradi. Freyddagi "id", "ego", va "superego" to'qnashuvi inson ichidagi konfliktlar manbayi bo'lishi mumkin. Bu yondashuv meni qattiq o'ylantiradi — chunki ko'plab shaxsiy nizolar aslida odamning o'zi bilan kurashidan boshlanadi. K. Levin esa konfliktni tanlov holati sifatida baholaydi. Masalan, odam bir vaqtning o'zida ikkita istak o'rtasida qoladi. Bu holat har kimda ro'y beradi va shaxsan men ham bunday vaziyatlarni boshdan kechirganman: masalan, ilmiy ish yozish va dam olish istagi o'rtasidagi konflikt — klassik Levin modeli. Zamonaviy nazariyalarda konflikt ijtimoiy muloqotning ajralmas qismi sifatida qaraladi. Masalan, J. Xolms qarashicha, konflikt konstruktiv bo'lishi mumkin, agar u ochiq va halol muloqot asosida olib borilsa. Men bu fikrga to'liq qo'shilaman. Hozirgi kunda ijtimoiy tarmoqlarda yoki jamoaviy ishda ochiq fikr almashinuvi ko'p hollarda ijobiy natija beradi — albatta, to'g'ri boshqarilsa. [2.46]

Amaliy kuzatuvlarimga tayanib aytishim mumkinki, konfliktlar ko'p hollarda noto'g'ri tushunish yoki yetarlicha tinglamaslikdan kelib chiqadi. Yaqinda o'quv guruhimizda oddiy tushunmovchilik sababli muhim loyiha kechikdi. Lekin murosaga kelgach, bu holat bizni yanada birlashtirdi. Bu — konfliktni to'g'ri boshqarish konstruktiv kuchga aylanishining isboti, deb o'ylayman.

Konfliktlar har doim mavjud bo'lgan va bo'lib qoladi. Muhimi — biz ularni qanday qabul qilamiz. Men uchun konflikt — bu qarama-qarshilik emas, balki imkoniyat. Agar har bir inson o'z fikrini ochiq bildirsa, boshqani tinglasa va konstruktiv yondashsa, hatto og'ir nizolar ham ijtimoiy taraqqiyot omiliga aylanishi mumkin. Konfliktlar har doim mavjud bo'lgan va bo'lib qoladi. Muhimi — biz ularni qanday qabul qilamiz. Men uchun konflikt — bu qarama-

qarshilik emas, balki imkoniyat. Konfliktlar insonlar o'rtasidagi munosabatlarni mustahkamlovchi, chuqurroq anglashga olib keluvchi vosita sifatida ko'rilishi kerak.

Har bir nazariyada konfliktga turlicha yondashuv mavjud bo'lsa-da, ularning barchasi konfliktni jamiyat rivojida muhim omil sifatida ko'radi. Sotsiologik yondashuvlar — Marks va Vebber nazariyasi — konfliktni ijtimoiy tengsizlik natijasi deb qarasa, psixologik yondashuvlar uni shaxs ichidagi ziddiyat sifatida izohlaydi. Zamonaviy kommunikatsion yondashuvlar esa uni muloqot va tushunmovchilik mahsuli sifatida ko'radi.

Shaxsiy kuzatuvlarim shuni ko'rsatadiki, har bir konflikt alohida yondashuvni, sabr va tahlilni talab qiladi. Dastlab salbiy tuyulgan ziddiyatlar ham to'g'ri boshqarilganda jamoa, guruh yoki jamiyat rivojiga xizmat qiladi. Aynan shuning uchun, har qanday konfliktga ilmiy yondashuv va empatiya bilan qarash muhim. Bu esa faqat individual emas, balki ijtimoiy darajadagi barqarorlik va taraqqiyotning asosi bo'lishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Абдулаева, Н.Ж. Социальный конфликт и пути его преодоления. — Ташкент: Фан, 2018. —
2. Каримов, Б.Б. Психология конфликта: Учебное пособие. — Ташкент: Иқтисодиёт, 2020.
3. Фромм, Э. Искусство любить. — Москва: АСТ, 2016.